

PLĖTROS PROGRAMOS PAŽANGOS PRIEMONĖS APRAŠE NURODYTOS INFORMACIJOS PAGRINDIMO APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

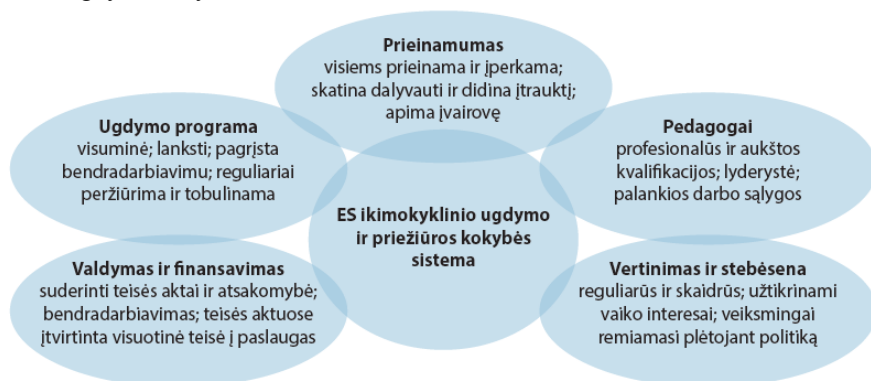
Plėtos programos pažangos priemonės kodas ir pavadinimas	Priemonė Nr. 12-003-03-01-04 „Užtikrinti visiems prieinamą ankstyvąjį ugdymą“
Nacionalinio pažangos plano uždavinys	3.1. Pagerinti ugdymosi rezultatus ir sumažinti jų atotrūkį.
Plėtos programa	2021–2030 m. plėtos programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Švietimo plėtos programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. gruodžio 1 d. nutarimu Nr. 1016 „Dėl 2021–2030 m. plėtos programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Švietimo plėtos programos patvirtinimo“
Atsakinga institucija (koordinuojančioji institucija)	Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija

II SKYRIUS SIEKIAMAS POKYTIS

PLĖTROS PROGRAMOS PAŽANGOS PRIEMONĖS LAUKIAMAS POKYTIS

Ankstyvoji vaiko ugdymosi patirtis dažnai sukuria tolesnio mokymosi ir socialinio gyvenimo pagrindą, nes šiuo vaiko raidai svarbiu laikotarpiu itin sparčiai formuojasi jo fiziniai, socialiniai, emociniai ir pažintiniai gebėjimai. Tyrimai rodo, kad ankstyvajame amžiuje vaikų nervų sistema yra jautresnė įvairaus tipo informacijai nei vėlesniame amžiuje, todėl prieinamas ir kokybiškas ankstyvasis ugdymas labiau padeda mokiniams pasiekti geresnius rezultatus nei vėlesni bandymai šalinti ugdymosi spragas ir patirti ugdymosi sėkmę. Tarptautinių mokinių pasiekimų tyrimų (PISA 2015, PIRLS 2016) rezultatai patvirtina, kad ilgesnis dalyvavimas kokybiškame institucinio ugdymo procese yra vienas iš stipriausių ankstyvojo ugdymo veiksnių, lemiančių geresnius mokinių pasiekimus.

Susitarimą, kokie veiksniai lemia ankstyvojo amžiaus vaikų ugdymo kokybę, Europos Sąjungos (ES) šalių ekspertai pasiekė 2014 m. Siekiant gerinti ikimokyklinio ugdymo kokybę, ES šalims rekomenduota, kad būtų užtikrinamos visos penkios esminės kokybiško ikimokyklinio ugdymo sritys:

Šaltinis: European Council Recommendation on High-Quality Early Childhood Education and Care Systems, 2019

1 pav.

2019 m. Europos Tarybos patvirtintoje rekomendacijoje dėl kokybiškų ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemų (nuoroda: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019H0605\(01\)&from=PT](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019H0605(01)&from=PT)) taip pat įvardijamos jau minėtos penkios esminės kokybiško ikimokyklinio ugdymo sritys, tačiau pabrėžiamas pagrindinis tikslas siekiant tobulinti nacionalines ikimokyklinio ugdymo sistemas — visiems vaikams užtikrinti kokybišką ikimokyklinį ugdymą, nes kokybiškos

ikimokyklinio ugdymo paslaugos prisideda prie sveikos jų raidos ir sėkmingo mokymosi, padeda sumažinti socialinę nelygybę ir mažina vaikų, kilusių iš skirtingos socialinės ir ekonominės aplinkos, gebėjimų skirtumus.

Ir politikos formuotojai, ir tyrėjai pripažįsta, kad būtent ankstyvame amžiuje vaikai susikuria pagrindą ir išsiugdo gebėjimą mokytis visą gyvenimą. Mokymasis yra laispiškas procesas; tvirtu pagrindu sukūrimas ankstyvame amžiuje yra būtina aukštesnio lygio gebėjimų ugdymo ir sėkmingo mokymosi sąlyga; taip pat jis yra itin svarbus vaikų sveikatai ir gerovei, todėl ikimokyklinis ugdymas ir priežiūra turi būti laikomi švietimo ir mokymo sistemų pagrindu bei neatsiejama švietimo tęstinumo dalimi.

Nors instituciniame ikimokykliniame ugdyme dalyvaujančių vaikų skaičius šalyje kasmet auga, tačiau labai skiriasi vaikų dalyvavimo ikimokykliniame ugdyme mastas mieste ir kaime. Švietimo valdymo informacinės sistemos (toliau – ŠVIS) duomenimis, Lietuvoje 2021 m. spalio 1 d. ikimokykliniame ugdyme dalyvavo 89,6 proc. 2–5 metų amžiaus vaikų, bet situacija šalies savivaldybėse skiriasi. Vertinant 2–5 metų amžiaus vaikų ikimokyklinio ugdymo aprėptį įvairiose savivaldybių grupėse nustatyta, kad miestų savivaldybėse šis apibendrintas vidurkis siekia 92,2 proc., žiedinėse savivaldybėse – 88,4 proc., didžiosiose kaimiškose savivaldybėse – 86,9 proc., o mažosiose savivaldybėse – 84,1 proc. Skirtumas tarp apibendrintų šių savivaldybių grupių rodiklio skaitinių reikšmių siekia 8,1 procentinio punkto. Vertinant pagal savivaldybių grupes, geriausia 2–5 metų amžiaus vaikų ikimokyklinio ugdymo aprėpties situacija miestų savivaldybėse, o blogiausia – mažosiose savivaldybėse. Skaičiuojant 3–5 metų amžiaus vaikų ikimokyklinio ugdymo aprėptį matyti, kad bendrai Lietuvoje 2021 m. spalio 1 d. ikimokyklinį ugdymą gavo 93,3 proc. 3–5 metų amžiaus vaikų, bet situacija šalies savivaldybėse irgi nėra vienoda. Didžiuosiuose šalies miestuose (dėl vidinės gyventojų migracijos iš regionų į didžiuosius miestus, dėl grįžtančiųjų, migrantų skaičiaus didėjimo ir kt.) ir kaimo vietovėse (dideli atstumai iki ugdymo įstaigos, šeimų požiūris į ankstyvąjį ugdymą ir kt.) nėra tenkinami šeimų institucinio ikimokyklinio ugdymo poreikiai. 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano 3.1 uždavinio „Pagerinti ugdymosi rezultatus ir sumažinti jų atotrūkį“ vienas iš poveikio rodiklių yra „Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programose nuo 3 metų iki privalomo pradinio ugdymo amžiaus, dalis“ su siektina galutine reikme – 95 procentai, todėl iki 2030 metų reikia imtis papildomų priemonių, siekiant ne tik kuo daugiau įtraukti vaikų į ikimokyklinio ugdymo sistemą, tačiau ir stengtis, kad teritoriniai ikimokyklinio ugdymo prieinamumo skirtumai būtų kuo mažesni.

Europos Sąjungos vaiko teisių strategijoje ir Europos Tarybos rekomendacijose dėl Vaiko garantijų akcentuojama intervencijų į ankstyvojo amžiaus vaikų, ypač tų, kurie patiria socialinę atskirtį dėl skurdo ar kitų sunkumų, svarba. Nepakankamas institucinio ikimokyklinio ugdymo prieinamumas nesudaro lygių mokyklinio starto galimybių visiems vaikams, mokymosi pasiekimų skirtumai dėl socialinės, ekonominės ar kultūrinės aplinkos, specialiųjų ugdymosi poreikių ir kt. priežasčių užkoduojami dar nepradėjus lankyti mokyklos, t. y. ankstyvajame amžiuje. Tyrimaiⁱ rodoⁱⁱ, kad didžiausią naudą kokybiškas ankstyvasis ugdymas duoda vaikams iš socialiai nepalankios aplinkos. Priemonės, kurių imamasi vyresniame amžiuje šalinti ugdymosi spragas, yra mažiau veiksmingos.

Ugdymo turinio nuoseklumas ir dermė yra vienas iš ypač svarbių ugdymo kokybės veiksnių. Ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo programos parengtos skirtingu metu – 2009 m. decentralizuotas ikimokyklinio ugdymo turinys, atsakyta nacionalinių programų, ikimokyklinio ugdymo paslaugas teikiančios įstaigos rengia savo įstaigos ugdymo programas. Dėl šios priežasties kiekviena švietimo įstaiga, kuri rengia savo ikimokyklinio ugdymo programą, yra atsakinga ir už jos kokybę. Visgi, kaip pastebi ikimokyklinio ugdymo mokytojai, jiems trūksta žinių ir gebėjimų parengti kokybišką programą, kuri atlieptų vaikų poreikius. 2015 m. kaip pagalba pedagogams parengtos Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos bei Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Šiuo metu yra atnaujinamos priešmokyklinio ir pradinio ugdymo bendrosios programos, todėl, siekiant užtikrinti ugdymo turinio programų dermę nuo pat ankstyvojo amžiaus, yra būtina persvarstyti ir atnaujinti ir ikimokyklinio ugdymo turinį. Vertinant šiuo metu dėl COVID-19 susidariusią situaciją ET, EBPO ir kitos tarptautinės organizacijos atkreipia dėmesį ir skatina šalis persvarstyti ugdymo turinį, taip pat ir galimybes nuo pat ankstyvojo amžiaus ugdymo kokybei gerinti diegti informacines technologijas, ne tik ugdant vaikų kūrybiškumą, novatoriškumą ir skaitmeninę kompetenciją, bet ir vaiko pasiekimams ir pažangai fiksuoti, tikslingesniau ugdymo įstaigos bendradarbiavimui su šeima, grįžtamajam ryšiui su šeima dėl vaiko pasiekimų ir pažangos stiprinti ir kt. Sukurtos ikimokyklinio ugdymo turinio gairės netaps centralizuota programa visos Lietuvos švietimo įstaigoms, įgyvendinančioms ikimokyklinį ugdymą. Tačiau jos padės pedagogams patiems kurti kokybišką, į vaiko poreikius atlieptą ugdymo turinį.

Be ugdymo turinio nuoseklumo ir dermės labai svarbus ikimokyklinio ugdymo kokybės elementas yra ikimokyklinio ugdymo darbuotojų kompetencijų stiprinimas. Tam, kad galėtų vykdyti savo profesinę pareigą remiant vaikus ir jų šeimas, ikimokyklinio ugdymo pedagogai turi turėti žinių, įgūdžių ir gebėjimų bei gerai išmanyti vaiko raidą ir ikimokyklinio ugdymo pedagogiką. Labai svarbu didinti darbuotojų profesionalumą, nes aukštesnis pasirėngimo lygis teigiamai koreliuoja su geresne paslaugų kokybe, geresnės kokybės darbuotojų ir vaikų tarpusavio sąveika ir atitinkamai geresniais vaikų raidos rezultatais. Veiksmingose ikimokyklinio ugdymo sistemoje rūpinamasi darbuotojų, kurie, kaip plačiai pripažįstama, yra vienas pagrindinių kokybės veiksnių, profesiniu statusu, keliant jų kvalifikaciją.

Augant institucinio ikimokyklinio ugdymo poreikiui, investicijos ir į ikimokyklinio ugdymo infrastruktūros plėtrą ir į šiuo metu veikiančių vaikų darželių modernizavimą, jų edukacinių erdvių pritaikymą šiuolaikinėms ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programoms vykdyti artimiausiu laikotarpiu tampa ypač aktualios. UAB „BGI Consulting“, „Europos Sąjungos fondų

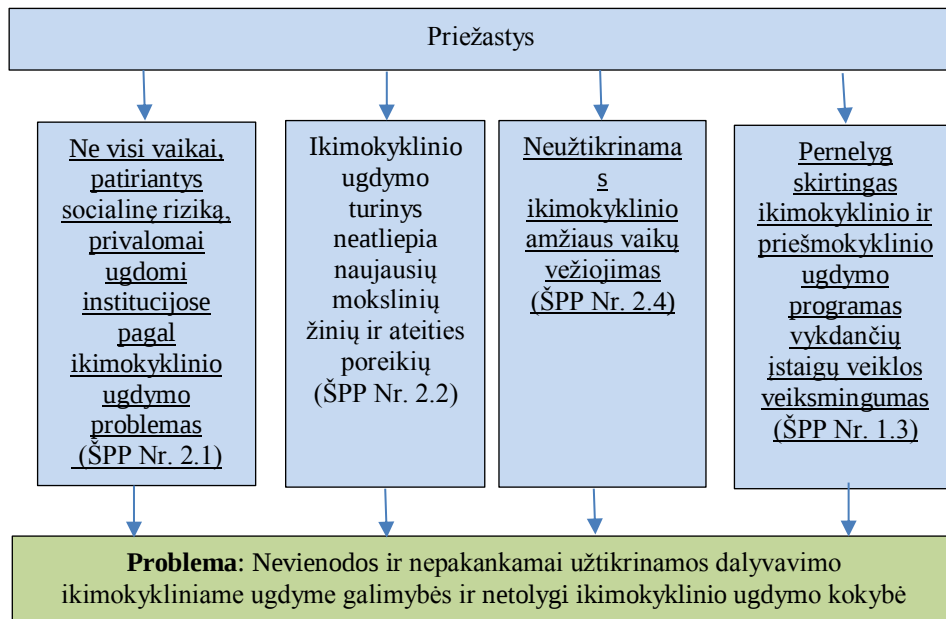
ir kitų investicijų į švietimo ir mokslo infrastruktūrą masto ir poveikio vertinimas“ galutinėje vertinimo ataskaitoje (2021), kuri buvo atlikta Lietuvos Respublikos finansų ministerijos užsakytu, nustatyta, kad, remiantis 2004–2020 m. nacionaline strategine darbotvarke, galutiniai ikimokyklinio ugdymo plėtros tikslai, kurių buvo siekiama ES fondų investicijomis į infrastruktūrą, – ikimokyklinio ugdymo prieinamumo didinimas ir kokybės gerinimas. Šių tikslų buvo siekiama 9 ES fondų lėšomis finansuotų priemonių (2 – 2004–2006 m., 4 – 2007–2013 m. ir 3 – 2014–2020 m. programavimo laikotarpio) intervencijomis, kurių pagrindinės kryptys – (1) ikimokyklinio ugdymo įstaigų pastatų renovacija, (2) ikimokyklinio ugdymo įstaigų bei ikimokyklinio ugdymo programas vykdančių bendrojo ugdymo mokyklų pastatų rekonstrukcija, patalpų remontas, (3) ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir ikimokyklinio ugdymo programas vykdančių bendrojo ugdymo mokyklų aprūpinimas fizine įranga, (4) ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir ikimokyklinio ugdymo programas vykdančių bendrojo ugdymo mokyklų aprūpinimas IT įranga. Tam, kad minėti produktai prisidėtų prie galutinių tikslų pasiekimo, turi būti pasiekti tarpiniai tikslai. Siekiant padidinti ikimokyklinio ugdymo prieinamumą ir pagerinti kokybę, reikia išplėsti esamą ikimokyklinio ugdymo materialinę bazę (sudarant galimybes ikimokykliniame ugdyme dalyvauti didesniai vaikų skaičiui), pritaikyti fizinę aplinką specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams (sudarant galimybes ikimokykliniame ugdyme dalyvauti didesniai specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų skaičiui) ir pagerinti ikimokyklinio ugdymo programų vykdymo materialines sąlygas (sudarant galimybes naudojantis atnaujinta materialine baze teikti kokybiškesnes ikimokyklinio ugdymo paslaugas). Atliekant ikimokyklinio ugdymo infrastruktūros plėtros galimybių studiją, 2021 m. spalio 7 d. šalies savivaldybių administracijų direktoriams buvo išsiųstas Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos kanclerio pasirašytas informacinis laiškas Nr. SR-4018 „Dėl ikimokyklinio ugdymo infrastruktūros plėtros savivaldybėse galimybių studijos“, kuriame buvo kviečiama kiekvienoje šalies savivaldybėje 2021 m. spalio–lapkričio mėnesiais suformuoti tarpinstitucinę darbo grupę, kuri įvertintų ikimokyklinio ugdymo infrastruktūros plėtros savivaldybėje galimybes. Respondentų nuomone, vertinant pagal naujų būtinų ikimokyklinio ugdymo grupių skaičių, jei visi savivaldybėse gyvenantys 2–5 metų amžiaus vaikai pradėtų lankyti ugdymo įstaigą, bendrai Lietuvoje, respondentų skaičiavimu, 2022 m. reikėtų įkurti 370 naujų ikimokyklinio ugdymo grupių, 2023 m. dar papildomai 63 ikimokyklinio ugdymo grupes, o 2024 m. – dar papildomai 40 ikimokyklinio ugdymo grupių. Vertinant savivaldybes pagal tipą, miestų savivaldybėse, jeigu visi 2–5 metų amžiaus vaikai pradėtų lankyti ugdymo įstaigą, 2022 m. reikėtų įkurti 113 naujų ikimokyklinio ugdymo grupių (vien Vilniaus m. savivaldybėje – 80 grupių), 2023 m. – 14 grupių, o 2024 m. – 6 naujas grupes; žiedinėse savivaldybėse reikėtų įkurti atitinkamai 70, 12 ir 5 naujas ikimokyklinio ugdymo grupes, didžiosiose kaimiškose savivaldybėse – atitinkamai 143, 30 ir 22 naujas ikimokyklinio ugdymo grupes, o mažosiose savivaldybėse – atitinkamai 44, 7 ir 7 naujas ikimokyklinio ugdymo grupes. Anketoje respondentai išskyrė socialinę riziką patiriančių šeimų išsakytus poreikius, pavyzdžiui, dažnai tėvai, ypač gyvenantys kaime, neturi galimybės užtikrinti savo vaikų vežiojimo į ir iš ugdymo įstaigos. Savarankiškai (pvz., viešuoju transportu) ikimokyklinio amžiaus vaikai ugdymo įstaigos nepasiekia. Vadinas, būtini atitinkamai įrengti (pvz., turintys vaiko kėdutes) mokykliniai autobusai ir vaikus lydintys ugdymo įstaigos darbuotojai.

Pažangos priemonės „Užtikrinti visiems prieinamą ankstyvąjį ugdymą“ (toliau – Pažangos priemonė) poreikis pagrįstas Švietimo plėtros programoje (toliau – ŠPP) (nuoroda: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/cc325280565d11ec862fdbc8b3e3e05>). Ji taip pat atitinka Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano pirmąją misiją „Vienodos starto pozicijos visiems Lietuvos žmonėms“ ir pirmąjį veiksmą „Visiems prieinamas, kokybiškas ankstyvasis ugdymas“ (nuoroda: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d698ded086fe11eb9fecb5ecd3bd711c>).

Pažangos priemonės tikslas yra iki 2030 metų kiekvienoje Lietuvos savivaldybėje sukurti optimalias ir kokybiškas ankstyvojo ugdymo sąlygas visiems šio amžiaus tarpsnio vaikams. **Laukiamas pokytis** – savivaldybėse užtikrinama vietos garantija instituciniame ikimokykliniame ugdyme vaikams nuo 2 metų, t. y. visos šeimos, kurios pageidauja, kad vaikas ugdytųsi pagal ikimokyklinio ugdymo programą, turės tokią galimybę nepriklausomai nuo šeimos gyvenamos vietos, socialinės, ekonominės ar kultūrinės aplinkos, finansinių galimybių ir kt.; vaikams bus sudaromos lygios galimybės dalyvauti šiuolaikinius reikalavimus atitinkančiame kokybiškame instituciniame ankstyvajame ugdyme.

Pažangos priemonė tiesiogiai prisideda prie Nacionalinio pažangos plano (toliau – NPP) uždavinio „Pagerinti ugdymosi rezultatus ir sumažinti jų atotrūkį“ bei sprendžia ŠPP iškeltą problemą Nr. 2 „Nevienodos mokyklinio starto galimybės“. Pažangos priemonė iš dalies prisideda ir prie ŠPP iškeltos problemos Nr. 1 „Netolygi ugdymo kokybė ir fragmentuota jos užtikrinimo sistema turi neigiamą įtaką mokinių ugdymosi rezultatams“ sprendimo, t. y. padeda spręsti šios problemos priežastį „Pernelyg skirtingas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas vykdančių įstaigų veiklos veiksmingumas“.

Konkrečios priežastys, kurioms poveikį turės Pažangos priemonė, pateiktos toliau, pradedant nuo svarbiausių.

2 pav.

1. Problemos priežastis: ne visi vaikai, patiriantys socialinę riziką, privalomai ugdomi institucijose pagal ikimokyklinio ugdymo problemas (ŠPP Nr. 2.1).

Edukologijos specialistai tvirtina, kad kokybiškas ikimokyklinis ugdymas vaikams iš socialinę riziką patiriančių šeimų reikšmingai padidina jų sėkmingo mokymosi bendrojo ugdymo mokykloje tikimybę. ES rekomendacijoje nurodoma, kad dalyvauti IU programoje naudinga visiems vaikams, ypač vaikams, esantiems nepalankioje socialinėje padėtyje. Tai padeda sutrukdyti anksti formuotis įgūdžių skirtumams ir yra svarbi kovos su nelygybe ir menku išsilavinimu priemonė. Vaikams iš socialinę riziką patiriančių šeimų ikimokyklinis ugdymas paprastai sunkiau pasiekiamas, todėl būtina specialiai domėtis, ar tokioms šeimoms ikimokyklinis ugdymas yra prieinamas. Vienas būdų įtraukti vaikus iš socialinę riziką patiriančių šeimų į ikimokyklinį ugdymą – privalomo ikimokyklinio ugdymo skyrimas. Tada tokių vaikų tėvai teisiškai įpareigojami leisti savo vaiką į ugdymo įstaigą. ŠVIS duomenimis, bendrai Lietuvoje 2021 m. rugsėjo 1 d. buvo 419 vaikų, kuriems buvo skirtas privalomas ikimokyklinis ugdymas. ŠVIS turima statistinė informacija suteikia galimybę palyginti vaikų, kuriems buvo skirtas privalomas ikimokyklinis ugdymas, skaičiaus 2020 m. ir 2021 m. skirtumą (ši statistinė informacija renkama tik nuo 2020 m.). Per vienus metus vaikų, kuriems buvo skirtas privalomas ikimokyklinis ugdymas, skaičius bendrai Lietuvoje padidėjo nuo 89 vaikų 2020 m. iki 419 vaikų 2021 m., t. y. skirtumas siekia 330 vaikų. Kita vertus, Lietuvoje fiksuota situacija, kai socialiniai darbuotojai ir pedagogai pasiūlo socialinę riziką patiriančių šeimų atstovams leisti savo vaikus ugdytis pagal ikimokyklinio ugdymo programą, o tėvai (globėjai) dažnai be didesnio pasipriešinimo sutinka su šiuo pasiūlymu ir tada savivaldybei nebelieka poreikio skirti privalomą ikimokyklinį ugdymą.

Valstybinio audito ataskaitoje „Ar pokyčiai švietime lemia geresnius mokymosi pasiekimus“ (2020) teigiama, kad pagal ikimokyklinio ugdymo programas neugdomų vaikų iš šeimų, kurios patiria socialinę riziką, dalis 2019 m., lyginant su 2017 m., išaugo nuo 36 proc. iki 48 proc. tačiau, kaip jau ir buvo minėta, ne visais šiais atvejais yra skiriamas privalomas ugdymas, kurio išlaidos kompensuojamos.

Europos socialinių teisių ramsčio deklaracijoje (nuoroda: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32017C1213\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32017C1213(01))), pabrėžiama, kad visi vaikai turi teisę į kokybišką ir prieinamą ikimokyklinį ugdymą. Deklaracijoje akcentuojama, kad, siekiant padidinti vaikų iš socialiai remtinės aplinkos galimybes gyvenime patirti sėkmę, turėtų būti numatytos konkrečios tikslinės priemonės. Tyrimais įrodyta, kad jeigu iki penkerių metų problemos, atsirandančios dėl skurdo, socialinės atskirties, specialiųjų ugdymosi poreikių ir kt., nėra šalinamos, jos turi tendenciją dar labiau didėti. Todėl pirmieji vaiko metai yra laikas, kai švietimo priemonėmis galima veiksmingiausiai talkinti vaikų raidai ir šalinti pastebėtas problemas. Tai ypač aktualu Lietuvoje, kur kas penktas vaikas nuo 0 iki 5 m. gyvena socialinės atskirties ir skurdo sąlygomis. Vaikų augimas skurdo sąlygomis turi tiesioginį ir ilgalaikį poveikį tiek individualiai kiekvienam vaikui, tiek juos supančiai visuomenei. Dėl ypatingų vaikų poreikių bei negalėjimo susidoroti su problemomis dėl jauno amžiaus vaikai, patiriantys skurdą, paveikiami labiausiai. Skurdas ir nepriteklus vaikystėje daro žalą jų sveikatai, turi neigiamos įtakos išsilavinimui bei tolesniam jų gyvenimui, socialiniams santykiams bei padidina būsimų elgesio problemų riziką. 2020 m. spalio mėn. atliktos Lietuvos savivaldybių administracijų švietimo padaliniuose dirbančių specialistų, atsakingų už ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo organizavimą savo savivaldybėje, apklausos metu savivaldybių atstovų buvo klausta, dėl kokių priežasčių sunku į ikimokyklinį ugdymą įtraukti vaikus iš socialinę riziką patiriančių šeimų. Dažniausiai respondentų nurodyta priežastis – tėvai (globėjai) nenori leisti vaiko ugdymo įstaigą, taip pat nurodytos ir kitos priežastys: savivaldybė neturi galimybių

vežioti per toli nuo ugdymo įstaigos gyvenantį vaiką ir sunku užtikrinti ugdymo paslaugas specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiam vaikui iš socialinę riziką patiriančios šeimos. Vadovaujantis statistiniais ir atliktų apklausų duomenimis Pažangos priemonėje numatoma įgyvendinti veikla „Įgyvendinti priemonės, kad į ikimokyklinį ugdymą būtų sėkmingai įtraukti vaikai iš socialinę riziką patiriančių šeimų ir / ar turintys specialiųjų ugdymosi poreikių“ – suplanuota kaip parama savivaldybėms vaikų maitinimui, vežimo iš / į instituciją ir papildomoms pagal poreikį nustatytoms ugdymo paslaugoms bei kitoms kultūros ir neformaliojo švietimo veikloms. Ši veikla kartu su savivaldybių įgyvendinamomis socialinėmis paramos priemonėmis padės mažinti vaikų atskirtį ugdymo pažangos ir pasiekimų srityje, atskirtį tarp šeimų bei prisidės prie ne darbo problemų mažinimo, nes tėvai (globėjai, rūpintojai), išleidę vaikus į ugdymo įstaigą, galės ieškoti vietos darbo rinkoje.

Šiai problemai spręsti planuojama įgyvendinti Vaiko garantijos iniciatyvą ir užtikrinti vaikų, iš socialinės rizikos šeimų, privalomą ikimokyklinį ugdymą. Vaiko garantiją įgyvendins trys ministerijos – Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – SADM) bei Sveikatos apsaugos ministerija (toliau – SAM). Tačiau skiriasi iniciatyvos įgyvendinimo kryptys:

- ✓ SADM, įgyvendindama Vaiko garantiją, numato investicijas į paslaugas vaikams su negalia, vaikams, kurie dėl savo sveikatos būklės ar raidos sutrikimų turi specialiųjų poreikių, ir jų šeimos nariams; neformalios priežiūros ir savigalbos skatinimą; kitas vaikų padėties gerinimui ir sveikatos stiprinimui skirtas paslaugas bei prevencines programas;
- ✓ SAM, įgyvendindama Vaiko garantijos sistemą, planuoja vykdyti šias veiklas: mokslo įrodymais grįstų psichologinių ir (ar) psichoterapinių paslaugų vaikui iki 18 metų amžiaus teikimas nuo raidos sutrikimo ar psichosocialinės negalios nustatymo momento; psichosocialinių ir (ar) psichoterapinių paslaugų vaiko artimiesiems (tėvams, broliams, seserims, globėjams ir kt.) teikimas, siekiant mažinti su vaiko priežiūra susijusius neigiamus psichologinius veiksnius (stresas, įtampa ir kt.) ir gerinti gyvenimo kokybę; bei specialistų apmokymas, kaip taikyti įrodymais grįstus metodus psichosocialinę negalią turinčių vaikų sveikatai gerinti ir jų šeimos narių ar globėjų gyvenimo kokybei gerinti.

Visos trys ministerijos vykdys veiklas, kurios susijusios su vaiko geresnio ir sveikesnio gyvenimo skatinimu, tačiau neperdengia viena kitos veiklos sričių.

ŠMSM veiklos tikslinė grupė – vaikai, augantys socialinės rizikos šeimose, ugdomi pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas.

Laukiami pokyčiai įgyvendinus Pažangos priemonę:

- išaugs ikimokyklinio amžiaus vaikų, kuriems skirtas privalomas ikimokyklinis ugdymas, dalyvavimas instituciniame ikimokykliniame ugdyme;
- išaugs socialinę riziką patiriančiose šeimose gyvenančių vaikų dalyvavimas instituciniame ikimokykliniame ugdyme.

Laukiamas pokytis bus matuojamas tokiais rezultato rodikliais (detaliau rodikliai aprašomi šeštame skirsnyje):

- socialinę riziką patiriančiose šeimose gyvenančių vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programose, skaičius;
- vaikų, augančių socialinės rizikos šeimose, kurie yra ugdomi pagal ikimokyklinio ar priešmokyklinio ugdymo programas ne trumpiau kaip 6 mėn., dalis (proc.);
- patvirtintas Ugdymo, maitinimo ir pavėžėjimo lėšų socialinę riziką patiriančių vaikų ikimokykliniam ugdymui užtikrinti apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašo pakeitimas;
- jaunesnių nei 18 metų vaikų skaičius.

2. Problemos priežastis: ikimokyklinio ugdymo turinys neatliepia naujausių mokslinių žinių ir ateities poreikių (ŠPP Nr. 2.2).

2019 m. Europos Taryba ratifikavo gaires, tai yra svarbu kuriant kokybišką ankstyvojo ugdymo sistemą. Šios gairės apima 5 dimensijas: paslaugų prieinamumas, personalas, paslaugų kokybės vertinimas ir įsivertinimas, valdymas ir finansiniai ištekliai bei ugdymo turinys. Į vaiką orientuotas ugdymo turinys gali geriausiai atliepti vaiko visuminį vystymąsi, sistemiškai ugdant vaikus per patirtį, žaidimą ir socialinę sąveiką, teikiama pagalba vaikų ugdymosi strategijoms plėtoti, skatinami jų kognityviniai ir nekognityviniai gebėjimai.

Šiuo metu Lietuvoje ikimokyklinio ugdymo turinys yra decentralizuotas, ugdymo turinio programas kuria kiekviena ikimokyklinį ugdymą įgyvendinanti įstaiga, atsižvelgdama į švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu nustatytus kriterijus. Programas vertina savivaldybėse dirbantys švietimo specialistai ir joms pritaria savivaldybių tarybos. Tačiau savivaldybių administracijų darbuotojų švietimo padalinių darbuotojų apklausos rezultatai parodė, kad dažnai už ikimokyklinio ugdymo kokybę atsakingas savivaldybės administracijos pareigūnas tiesiogiai ikimokykliniam ugdymui tegali skirti trečdali ar dar mažiau savo darbo laiko, nes dar yra atsakingas ir už kitokių, nebūtinai su bendruoju ugdymu ar nebūtinai su švietimu apskritai susijusių, problemų sprendimą. Šia Pažangos priemone savivaldybių švietimo padalinių darbo krūvio problemų neišspręsime, tačiau anksčiau minėta įžvalga rodo, kad atsakomybė už kokybišką ugdymą daugiausiai krenta ant švietimo institucijų vadovų ir darbuotojų, kuriems būtina skirti papildomą dėmesį ir pagalbą, kuriant ikimokyklinio ugdymo turinį. Neskiriant pakankamai dėmesio kokybiškam ugdymo turiniui sukurti ir jį įgyvendinti, neįmanoma užtikrinti ikimokyklinio ugdymo kokybės ir sėkmingo vaikų starto

formaliajame švietime, jau ankstyvojoje ugdymo(si) stadijoje sukuriami prielaidos vaikų ugdymo(si) pažangos ir pasiekimų atotrūkiams.

Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2021 m. rugpjūčio 4 d. ataskaitoje „Europos Sąjungos fondų ir kitų investicijų į švietimo ir mokslo infrastruktūrą masto ir poveikio vertinimas“ teigiama, jog apklausti ikimokyklinio ugdymo programas vykdančių įstaigų atstovai teigė, kad, siekiant maksimaliai pagerinti ikimokyklinio ugdymo kokybę, šalia investicijų į infrastruktūrą labiausiai reikalingos investicijos į naujų ugdymo formų plėtrą, ugdymo turinio atnaujinimą ir darbuotojų kvalifikacijos ir (ar) kompetencijų tobulinimą.

2020 m. Lietuvoje priimta daugelis sprendimų dėl ikimokyklinio ugdymo, kurie taip pat turi tiesioginės įtakos ir ugdymo turiniui, – Švietimo įstatyme įtvirtintas lietuvių kalbos mokymasis ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose, pagal kurias ugdymas vykdomas tautinių mažumų kalbomis, siekiant labiau tenkinti individualius vaiko poreikius, priimti sprendimai dėl galimybės priešmokyklinio ugdymo programoje dalyvauti dvejus metus, įtvirtinti didesni valstybės įsipareigojimai dėl vaikų ugdymo, kuriems gali būti skiriamas privalomas ikimokyklinis ugdymas.

Siekiant atnaujinti ugdymo turinį, svarbu užtikrinti ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo turinio dermę. Viena iš problemiškesnių sričių (ir dėl ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo pedagogų ilgą darbo valandų, ir dėl menkų finansinių galimybių dalyvauti kompetencijų tobulinimo kursuose) diegiant atnaujintą turinį lieka pedagogų pasirengimas vykdyti atnaujintas programas.

Pastarųjų kelerių metų patirtis, kai pedagoginiams darbuotojams siūlomos trumpalaikės kvalifikacijos tobulinimo programos, atsietos nuo teorijos, neįgyvendintos moksliniais tyrimais, orientuotos į paviršutinišką informavimą, o ne profesinės kompetencijos tobulinimą, nesukuria pridėtinės vertės nei paties pedagoginio darbuotojo profesiniam augimui, nei besimokančiųjų mokymosi rezultatams. Tam, kad galėtų kokybiškai vykdyti savo profesinę pareigą ugdydami vaikus, dirbdami su šeimomis, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai, vadovai turi turėti ir gerą pirminį pasirengimą, ir nuolat tobulinti kvalifikaciją, nes geresnis pedagogo pasirengimas tiesiogiai koreliuoja su geresne veiklos kokybe, kokybiškesne personalo ir vaikų tarpusavio sąveika ir atitinkamai geresniais vaikų pasiekimais (Europos Tarybos rekomendacija dėl kokybiškų ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemų, 2019). Valstybės kontrolės duomenimis („Ar išnaudojame ikimokyklinio ugdymo galimybes sėkmingesnei vaikų atečiai užtikrinti“, 2018), nors kvalifikacijos tobulinimas planuojamas beveik visose įstaigose, tačiau 35 proc. ikimokyklinio ugdymo įstaigų nurodė, kad kvalifikacijai tobulinti trūksta lėšų. Yra įstaigų, kuriose vienam ikimokyklinio ugdymo pedagogui skiriama 14–16 eurų metams. 63 proc. įstaigų neužtikrina, kad visi pedagogai tobulintų kvalifikaciją bent 5 dienas per metus. „BGI consulting“ (2021 m.) ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų atstovų (pedagogų, vadovų) apklausos duomenimis, 83,33 proc. apklaustųjų išskyrė, kad siekiant gerinti ugdymo praktiką jiems labiausiai ir trūksta investicijų į jų kvalifikacijos tobulinimą (dėl ugdymo turinio, dėl ugdymo praktikos organizavimo, dėl inovacijų ugdant mažus vaikus ir kt.), 58,33 proc. – dėl vadybinių gebėjimų tobulinimo ir kt. Priemonės veiklomis siekiama ne tik sukurti gaires kokybiškam ikimokykliniam ugdymui, pasitelkiant naujausias mokslines žinias, atsižvelgiant į iššūkius, su kuriais susidūrė švietimas COVID-19 pandemijos sąlygomis, bei derinti turinį su atnaujintomis programomis (priešmokyklinio ugdymo bei pradinio ugdymo bendrosiomis programomis), tačiau ir tobulinti pedagogų, savivaldybių švietimo padalinių darbuotojų kompetencijas, perteikti ir diegti atnaujintą turinį praktikoje.

Šiai problemai spręsti planuojama sukurti ikimokyklinio ugdymo turinio gaires bei tobulinti pedagogų kvalifikaciją ugdymo turinio įgyvendinimo bei vaikų vertinimo klausimais bei sukurti švietimo įstaigų, įgyvendinančių ikimokyklinio ugdymo programas, stiprinimo paketą (kompetencijų stiprinimas, mokymasis vieniems iš kitų, aprūpinimas moderniomis darbo vietomis). Tikslinė grupė – ikimokyklinio ugdymo pedagogai, ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovai, savivaldybių švietimo padalinių darbuotojai.

Laukiami pokyčiai įgyvendinus Pažangos priemonę:

- parengtos ir švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtintos ikimokyklinio ugdymo programų gairės užtikrins dermę tarp ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo, bus pagrindas praktikams, kaip sukurti savitą ikimokyklinio ugdymo programą, kurios turinys padės ugdyti skirtingų poreikių ir galimybių vaikus ir sudarys prielaidas vienodam mokykliniam startui užtikrinti;
- sukurtas šiuolaikiškas įrankis ankstyvajam vaiko poreikių ir pažangos vertinimui, grįžtamajam ryšiui tėvams suteikti, sudarys galimybes pedagogams tikslingiau pažinti ir ugdyti kiekvieną vaiką, prasmingiau ir šiuolaikiškiau bendradarbiauti tarpusavyje ir su tėvais;
- stiprės ikimokyklinio ugdymo programas įgyvendinančių įstaigų bendradarbiavimas, mokymasis vieniems iš kitų;
- bus patobulintos ikimokyklinio ugdymo programos įgyvendinančių įstaigų pedagogų ir vadovų kompetencijos įgyvendinti šiuolaikišką ikimokyklinio ugdymo turinį;
- didės instituciniame ikimokykliniame ugdyme dalyvaujančių vaikų skaičius.

Laukiamas pokytis bus matuojamas tokiais rezultato rodikliais (detaliau rodikliai aprašomi šeštame skirsnyje):

- dalyvių, kurie baigė dalyvauti, įgijo kvalifikaciją, skaičius;
- asmenų, kurie dalyvavę mokymuose įgijo kompetenciją, dalis (proc.);
- finansuojamų ikimokyklinio ugdymo grupių skaičius;

- sukurtos ikimokyklinio ugdymo programos gairės;
- sukurtas įrankis ankstyvajam vaiko poreikių ir pažangos vertinimui;
- asmenų, kurie dalyvavę mokymuose įgijo kompetenciją, dalis (proc.);
- asmenys, turintys tretinį išsilavinimą.

3. Problemos priežastis: neužtikrinamas ikimokyklinio amžiaus vaikų vežiojimas (ŠPP Nr. 2.4).

Ne mažiau kaip dviem trečdaliais atvejų 2004–2020 m. investicijomis sukurtos ir (ar) atnaujintos ikimokyklinio ugdymo infrastruktūros naudojimo lygis buvo didelis ir labai didelis (UAB „BGI Consulting“, „Europos Sąjungos fondų ir kitų investicijų į švietimo ir mokslo infrastruktūrą masto ir poveikio vertinimas“. Galutinė vertinimo ataskaita (2021). Nuoroda: [file:///C:/Users/smm/Downloads/bgi-fm-smi-galutine-vertinimo-ataskaita-2021-08-20%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/smm/Downloads/bgi-fm-smi-galutine-vertinimo-ataskaita-2021-08-20%20(1).pdf)). Investicijos į ikimokyklinio ugdymo infrastruktūrą bent iš dalies prisidėjo prie galutinių tikslų pasiekimo – ikimokyklinio ugdymo prieinamumo didinimo ir kokybės gerinimo. Vis dėlto, nepaisant teigiamo investicijų į infrastruktūrą poveikio ikimokyklinio ugdymo prieinamumui, ypač kaimo vietovėse, didinti jų nepakako reikšmingam ikimokyklinio ugdymo aprėpties padidėjimui pasiekti. Šiuo metu ikimokyklinio ugdymo aprėpties didinimui trukdo netolygus prieinamumas, ypač didžiuosiuose miestuose ir kaimo vietovėse gyvenantiems vaikams – ne visi vaikai gali lankyti savivaldybių darželius dėl laisvų vietų ar net pačių ikimokyklinių įstaigų stokos.

Surinkti duomenys iš savivaldybių rodo, kad dviejuose trečdaliuose savivaldybių yra teikiama vaikų vežimo iš / į mokyklą paslauga specialiuoju poreikių vaikams. 2021 metais papildant teisės aktus dėl vežimo paslaugos užtikrinimo privalomai pagal ikimokyklinio ugdymo programas ugdomiems vaikams (nuoroda: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/1e475f303eb711e6a8ae9e1795984391/asr>), plečiasi paslaugos gavėjų ratas ir būtinybė turėti tam reikiamą pritaikytų transporto priemonių kiekį.

Šiai problemai spręsti planuojama parengti ikimokyklinio ugdymo infrastruktūros plėtros galimybių studiją, kurioje atsispindės: teorinis infrastruktūros plėtros pagrindimas, ikimokyklinio ugdymo Lietuvoje situacijos apžvalga, savivaldybių apžvalga dėl ikimokyklinio ugdymo politikos kūrimo; švietimo įstaigų vadovų apklausos rezultatai apie prieinamumo galimybes ir esamas problemines sritis; investicijų į savivaldybių ikimokyklinio ugdymo ekonominio tikslingumo analizė bei pateiktos išvados ir rekomendacijos. Studijos rezultatai padės Lietuvos regionams planuoti tikslines investicijas ir projektuoti planus dėl infrastruktūros pokyčių savivaldybėse.

Laukiami pokyčiai įgyvendinus Pažangos priemonę:

- įvertinta esama ikimokyklinio ugdymo infrastruktūra savivaldybėse, numatyti jos modernizavimo ir / ar naujos infrastruktūros vystymo poreikiai, įvertintos alternatyvios priemonės ikimokyklinio ugdymo prieinamumui užtikrinti, pvz., vaikų vežiojimas;
- bus sudarytos sąlygos priimti duomenimis grįstus sprendimus savivaldybėse dėl ikimokyklinio ugdymo prieinamumo didinimo.

Laukiamas pokytis bus matuojamas tokiais rodikliais (detaliau rodikliai aprašomi šeštame skirsnyje):

- vaikų, nuo 2 metų iki privalomojo ugdymo amžiaus dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programose, dalis (proc.);
- socialinę riziką patiriančiose šeimose gyvenančių nuo 3 metų iki privalomo ugdymo amžiaus vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programose, skaičius;
- atliktas ikimokyklinio ugdymo infrastruktūros plėtros savivaldybėse vertinimas.

Ankstesnės investicijos

- 2014–2020 metų laikotarpio Europos Sąjungos investicijų lėšomis finansuoti projektai į ikimokyklinio ugdymo infrastruktūrą, prieinamumo plėtrą: „*Universalų daugiafunkčių centrų kaimo vietovėse steigimas*“ (Nr. VP3-2.2-ŠMM-04-R) – ES fondų investicijomis buvo įsteigti 76 universalūs daugiafunkčiai centrai. Daugumoje jų numatyta vykdyti ikimokyklinio ugdymo programas (šalia kitų bendruomenei aktualių paslaugų teikimo). Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 9 prioriteto „Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas“ priemonės: „*Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumo didinimas*“ (Nr. 09.1.3–CPVA–R–705) – šios priemonės lėšomis investuota į įvairių lopšelių-darželių, darželių-mokyklų bei ikimokyklinio ugdymo programas vykdančių bendrojo ugdymo mokyklų infrastruktūrą – pastatų ir patalpų rekonstrukciją ir (ar) remontą bei fizinės įrangos (įrenginių, baldų, ugdymo priemonių) įsigijimą; „*Mokyklų tinklo efektyvumo didinimas*“ (Nr. 09.1.3–CPVA–R–724) – šios priemonės lėšomis investuota į nebenaudojamų bendrojo ugdymo mokyklų patalpų ir erdvių pritaikymą ikimokykliniam ugdymui – patalpų remontą bei fizinės įrangos (įrenginių, baldų, ugdymo priemonių) įsigijimą; „*Ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų veiklos tobulinimas*“ (Nr. 09.2.1–ESFA–K–728) – šios priemonės lėšomis investuota į IT įrangos (kompiuterinės technikos ir programinės įrangos) atnaujinimą lopšeliuose-darželiuose, darželiuose-mokyklose bei ikimokyklinio ugdymo programas vykdančiose bendrojo ugdymo mokyklose.
- Kaip nurodoma 2004–2020 investicijų analizėje (nuoroda: [file:///C:/Users/smm/Downloads/bgi-fm-smi-galutine-vertinimo-ataskaita-2021-08-20%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/smm/Downloads/bgi-fm-smi-galutine-vertinimo-ataskaita-2021-08-20%20(1).pdf)), visu 2004–2020 m. laikotarpiu buvo investuota į 299 unikalių įstaigų

ikimokyklinio ugdymo infrastruktūrą. 2004–2006 m. finansavimo laikotarpiu beveik visos (97 proc. arba 2,44 mln. Eur) ES fondų investicijos į ikimokyklinio ugdymo infrastruktūrą finansuotos pagal BPD priemonę „Energinis tiekimo stabilumo, prieinamumo ir didesnio energetikos efektyvumo užtikrinimas“ (Nr. 1.2). Šios priemonės lėšomis investuota į ikimokyklinio ugdymo įstaigų (lopšelių-darželių, darželių-mokyklų) pastatų apšiltinimą, energetinių įrenginių atnaujinimą ir pan. 3 proc. lėšų investuota į pastatus ir patalpas, fizinę ir IT įrangą. 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu beveik pusė (49 proc. arba 24,88 mln. Eur) ES fondų investicijų investuota į įvairių vaikų darželių, lopšelių-darželių, darželių-mokyklų bei ikimokyklinio ugdymo programas vykdančių bendrojo ugdymo mokyklų infrastruktūrą – pastatų ir patalpų rekonstrukciją ir (ar) remontą, fizinės įrangos (įrenginių, baldų, ugdymo priemonių) ir (ar) IT įrangos (kompiuterinės technikos) įsigijimą, kita pusė – į pastatų išorinių atitvarų rekonstrukciją ir (ar) remontą, energetikos sistemų rekonstrukciją ir (ar) modernizavimą. 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiu beveik visos (93 proc.) ES fondų investicijos investuotos į pastatų ir patalpų rekonstrukciją ir (ar) remontą bei fizinės įrangos (įrenginių, baldų, ugdymo priemonių) įsigijimą, nedidelė dalis – į patalpų remontą bei fizinės įrangos (įrenginių, baldų, ugdymo priemonių) įsigijimą bei IT įrangos (kompiuterinės technikos ir programinės įrangos) atnaujinimą.

- ES fondų investicijos į ikimokyklinio ugdymo infrastruktūrą iš dalies prisidėjo prie ikimokyklinio ugdymo prieinamumo didinimo. Nors analizuojamos investicijos neturėjo įtakos ikimokyklinio ugdymo vietų skaičiaus didėjimui, daugumoje apklaustų ikimokyklinio ugdymo programas vykdančių įstaigų prie ikimokyklinio ugdymo materialinės bazės plėtos prisidėjo universalių daigafunkčių centrų, bent iš dalies skirtų ikimokyklinio ugdymo paslaugoms teikti, steigimas kaimo vietovėse ir bendrojo ugdymo mokyklų infrastruktūros pritaikymas ikimokyklinio ugdymo paslaugoms teikti. Nepaisant to, šių investicijų nepakako reikšmingam ikimokyklinio ugdymo aprėpties padidėjimui pasiekti. Investicijų indėlį į ikimokyklinio ugdymo prieinamumo didinimą riboja dalyje atvejų identifikuotas investicijų į pastatus ir patalpas kompleksškumo trūkumas. Be to, investicijos ne visais atvejais prisidėjo prie ikimokyklinio ugdymo prieinamumo specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams didinimo.
- Prie ikimokyklinio ugdymo turinio ir formų atnaujinimo bei pedagogų kvalifikacijos tobulinimo prisidėjo 2007–2020 m. ES fondų lėšomis finansuotos priemonės „*Visuotinio priešmokyklinio ugdymo diegimas ir kitų mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumo didinimas ypač kaimo vietovėse*“ (Nr. VP1-2.3-ŠMM-03-V), „*Ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų veiklos tobulinimas*“ (Nr. 09.2.1-ESFA-K-728) ir „*Ugdymo turinio tobulinimas ir naujų mokymo organizavimo formų kūrimas ir diegimas*“ (Nr. 09.2.1-ESFA-V-726), nukreiptos į ikimokyklinio ugdymo programas vykdančių įstaigų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo programų rengimą ir įgyvendinimą, naujo ugdymo turinio kūrimą ir pritaikymą specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams bei naujų ugdymo organizavimo modelių kūrimą ir diegimą. Nepaisant finansinių priemonių efektyvumo, tobulinant pedagogų kvalifikaciją ankstesnėse priemonėse, ikimokyklinio ugdymo sektorius išlieka jautrus pedagogų stokos klausimu, į sistemą įsijungiant vis naujiems specialistams, keičiantis ugdymo turiniui, COVID-19 pandemijai įnešus skaitmeninio turinio poreikio ir pan., – pedagogų kvalifikacijos stiprinimo, pedagogų perkvalifikavimo poreikis išlieka didelis.

III SKYRIUS ALTERNATYVŲ ANALIZĖ

PIRMASIS SKIRSNIS PLĖTROS PROGRAMOS PAŽANGOS PRIEMONĖS ALTERNATYVOS

Planuojamos finansuoti veiklos

Igyvendinant Pažangos priemonę planuojama vykdyti keturių tipų veiklas – analitinę veiklą, veiklas, finansuojamas tik valstybės biudžeto lėšomis (toliau – VB lėšos), reguliacines veiklas bei investicines veiklas, finansuojamas 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programoje Lietuvai (toliau – IP programa) numatytais finansuoti lėšomis.

Vykdančią analitinę veiklą planuojama:

- parengti ikimokyklinio ugdymo infrastruktūros plėtos galimybių studiją.

Vykdančią veiklas, finansuojamas VB lėšomis, planuojama:

- užtikrinti vaikų, iš socialinės rizikos šeimų, privalomą ikimokyklinį ugdymą;
- didinti ikimokyklinio ugdymo prieinamumą.

Vykdančią reguliacinę veiklą planuojama:

- patvirtinti Ugdymo, maitinimo ir pavėžėjimo lėšų socialinę riziką patiriančių vaikų ikimokykliniam ugdymui užtikrinti apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašo pakeitimą.

Vykdančią investicines veiklas, finansuojamas IP lėšomis, planuojama:

- įgyvendinti Vaiko garantijos iniciatyvą;
- sukurti ikimokyklinio ugdymo turinio gaires bei tobulinti pedagogų kvalifikaciją ugdymo turinio įgyvendinimo bei vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimo klausimais;

- sukurti švietimo įstaigų, įgyvendinančių ikimokyklinio ugdymo programas, stiprinimo paketą (kompetencijų stiprinimas, mokymasis vieniems iš kitų, aprūpinimas moderniomis darbo vietomis).

Pažangos priemonės veikla Nr. 1 – „Įgyvendinti priemonės, kad į ikimokyklinį ugdymą būtų sėkmingai įtraukti vaikai iš socialinę riziką patiriančių šeimų ir / ar turintys specialiųjų ugdymosi poreikių“. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija kartu su kitomis dviem ministerijomis (SADM ir SAM) įgyvendins Vaiko garantijos iniciatyvoje numatytas priemones, siekdama, kad vaikai gauti nemokamą ikimokyklinį ugdymą.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas reglamentuoja, kad turi būti užtikrinama Lietuvos piliečių teisė į švietimą, o vaikams, patiriantiems socialinę riziką, turi būti užtikrinamas privalomas ikimokyklinis ugdymas (Vaiko garantija). Koordinuotai teikiamų paslaugų (švietimo pagalbos, socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų) suteikimas taip pat kurtų papildomą naudą, nes tikėtina, jog vaikai, gavę švietimo pagalbą ankstyvame amžiuje, galėtų tolygiai ugdytis ir turėtų mažiau ugdymo spragų, rečiau iškristų iš švietimo sistemos neįgiję privalomo išsilavinimo, dažniau įgytų profesiją ir lengviau įsitvirtintų darbo rinkoje, dėl geresnės ekonominės padėties turėtų mažiau sveikatos problemų, geriau jaustųsi, sumokėtų daugiau mokesčių į valstybės biudžetą ir jiems rečiau reiktų socialinės pagalbos. Be to, remiantis EBPO 2018 m. PISA tyrimo ataskaitoje pateikiama informacija, mokiniai iš nepalankios socialinės, ekonominės ar kultūrinės aplinkos rečiau tikisi įgyti aukštąjį išsilavinimą, dažniau anksti pasitraukia iš švietimo sistemos. Remiantis šiomis išvaidomis daroma prielaida, kad vaikai, kurie kaip galima anksčiau pradės dalyvauti kokybiškame ikimokykliniame ugdyme ir kuriems bus suteikiama švietimo pagalba, baigs mokyklą, o dalis jų tęs mokslus ir toliau bus labiau linkę mokytis visą gyvenimą. Veiklos vykdymo metu planuojama padengti vaikų, kurie yra ugdomi pagal ikimokyklinio ar priešmokyklinio ugdymo programas (įskaitant ir privalomą ikimokyklinį ugdymą) ir auga socialinę riziką patiriančiose šeimose, ugdymo išlaidas (įskaitant neformalųjį vaikų švietimą, ugdymo priemones, maitinimą ir transporto išlaidas). Veikla bus vykdoma visose savivaldybėse.

Vykdamą veiklą planuojama teikti papildomo ugdymo, ugdymo, maitinimo ir pavežėjimo paslaugas vaikams iš socialinės rizikos šeimų, kuriems teisės aktų tvarka nėra skiriamos šios paslaugos. Taip pat visiems vaikams iš socialinės rizikos šeimų planuojama finansuoti individualias ugdymo priemones, kultūros ir neformaliojo vaikų švietimo išlaidas (NVŠ krepšelis), kompensuoti savivaldybių reglamentuotą mokestį už ugdymą, taip pat padengti papildomo mokymo ir ugdymo išlaidas.

Pažangos priemonės veiklos vykdytojas – Europos socialinio fondo agentūra.

Veiklos tikslinė grupė – vaikai, augantys socialinės rizikos šeimose, kurie yra ugdomi pagal ikimokyklinio ar priešmokyklinio ugdymo programas.

Veiklai finansuoti planuojamos IP lėšos.

Pažangos priemonės veikla Nr. 2 – „Atnaujinti ikimokyklinio ugdymo turinį, atsižvelgiant į naujausias mokslines žinias ir tyrimus, ypatingą dėmesį skiriant bendrųjų kompetencijų ugdymui, taikant amžiaus tarpsnį atitinkančius metodus, ir knygų skaitymo kultūros formavimui bei tobulinti mokytojų kvalifikaciją ugdymo turinio įgyvendinimo bei vaikų vertinimo klausimais“. Veiklos vykdymo metu planuojama sukurti ikimokyklinio ugdymo programos gaires, sukurti įrankį ankstyvajam vaiko poreikių įvertinimui ir nuoseklaus, konstruktyvaus grįžamojo ryšio apie vaiko ugdymą(si), individualią pažangą tėvams (globėjams) suteikimui, užtikrinant būtiną švietimo ir ugdymo(si) pagalbą, bei apmokyti ikimokyklinio ugdymo pedagogus. Veikla bus vykdoma centralizuotai kuriant produktus (gaires ir įrankį), centralizuoti bei decentralizuoti mokymai visose savivaldybėse.

Pažangos priemonės veiklos vykdytojas – Nacionalinė švietimo agentūra.

Tikslinė grupė – ikimokyklinio ugdymo pedagogai, ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovai, savivaldybių administracijų švietimo padalinių darbuotojai.

Netiesioginė tikslinė grupė – vaikai, dalyvaujantys ikimokyklinio ugdymo programose.

Veiklai finansuoti planuojamos IP lėšos.

Pažangos priemonės veikla Nr. 3 – „Sukurti įstaigų, vykdančių ikimokyklinio ugdymo programas, stiprinimo paketą, apimančią mokymąsi vieniems iš kitų (angl. *peer-learning*), ikimokyklinio ugdymo mokytojų kompetencijų atnaujinimą ir stiprinimą, aprūpinimą moderniomis darbo vietomis“. Planuojamos įvairios veiklos, skirtos ikimokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijoms stiprinti, mokymuisi vieniems iš kitų, inovatyvių informacijos ir patirties dalijimosi metodų išbandymui ir naudojimuisi, įskaitant reikalingų priemonių šioms veikloms įsigijimą. Priemonė planuota atsižvelgiant į buvusią ankstesnę patirtį dėl mokytojų patirties dalinimosi buriant Besimokančių mokyklų tinklus Mokyklų tobulinimo programoje, kurioje tikslinė grupė buvo bendrojo ugdymo mokyklų mokytojai, vadovai. Priemone siekiama plėtoti mokyklų, įgyvendinančių ikimokyklinio ugdymo programas, pedagogų profesines kompetencijas ir gerinti ugdymo(si) sąlygas skatinant vaikų aktyvų ugdymąsi bei pedagogų bendradarbiavimą mokykloje ir tarp mokyklų, sukuriant nuolat veikiantį bendradarbiaujančių mokyklų tinklą, kuris padeda skleisti gerąją darbo patirtį, palengvina pedagogų bendradarbiavimą ir tobulėjimą naudojant informacines ir komunikacines technologijas. I etape (2024–2025 m.) planuojama įtraukti tas savivaldybes, kurios turi didžiausią ikimokyklinį ugdymą lankančių vaikų skaičių, atrinktose savivaldybėse bus parengiami ir apmokomi konsultantai (projekto veiklose dalyvavę

pedagogai, vadovai). II etape (2026–2027 m.) planuojamos panašios veiklos, skirtos pedagogų kompetencijoms stiprinti, mokymuisi vieniems iš kitų, inovatyvių informacijos ir patirties dalijimosi metodų išbandymui ir naudojimuisi, įskaitant reikalingų priemonių šioms veikloms įsigijimą likusiose atrinktose savivaldybėse. O I etape dalyvavę atrinkti dalyviai pataps šių savivaldybių konsultantais, sprendžiant savivaldybėse, švietimo įstaigų grupėse iškeltas problemas. Savivaldybių švietimo padalinių specialistai ar vadovai bus įtraukiami į projekto veiklas kaip už ugdymo kokybę atsakingi asmenys savivaldos lygmenyje. Vadovaujantis 2021 m. spalio 1 d. ŠVIS duomenimis, Sostinės regione 2–5 metų amžiaus vaikų dalyvavimas ikimokykliniame ugdyme yra didesnis nei Vidurio ir vakarų Lietuvos regione. Siekiant išlyginti atskirtį tarp Sostinės bei Vidurio ir vakarų Lietuvos regionų, o taip pat užtikrinti kokybišką ir tolygų ikimokyklinio ugdymo prieinamumą, veikla bus vykdoma Vidurio ir vakarų Lietuvos regione.

Pažangos priemonės veiklos vykdytojas – Europos socialinio fondo agentūra.

Tikslinė grupė – ikimokyklinio ugdymo pedagogai, ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovai.

Netiesioginė tikslinė grupė – vaikai, dalyvaujantys ikimokyklinio ugdymo programose ir savivaldybių administracijų švietimo padalinių darbuotojai.

Veiklai finansuoti bus skiriamos IP lėšos.

Pažangos priemonės veikla Nr. 4 – „Atlikti ikimokyklinio ugdymo infrastruktūros plėtros savivaldybėse vertinimą, nustatant esamos infrastruktūros pritaikymo ar naujos kūrimo galimybes ikimokyklinio ugdymo prieinamumui užtikrinti“. Įgyvendinant analitinę veiklą numatoma atlikti ikimokyklinio ugdymo infrastruktūros plėtros savivaldybėse vertinimą. Veikla vykdoma kaip Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė, kuriai finansavimas neplanuojamas.

Pažangos priemonės veiklos vykdytojas – Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, dalyvaujančioji institucija, kuri rengs ikimokyklinio ugdymo infrastruktūros plėtros vertinimą, – Nacionalinė švietimo agentūra.

Netiesioginė tikslinė grupė – vaikai, nuo 2 metų iki privalomojo ugdymo amžiaus, dalyvaujantys ikimokyklinio ugdymo programose bei socialinę riziką patiriančiose šeimose gyvenantys nuo 3 metų iki privalomo ugdymo amžiaus vaikai, dalyvaujantys ikimokyklinio ugdymo programose.

Veiklai finansavimas nenumatytas.

Alternatyvų vertinimas ir naudos skaičiavimas

Alternatyvų variantų pasirinkimą riboja tai, kad analitinė veikla ir veiklos, finansuojamos tik valstybės biudžeto lėšomis, bei reguliacinė veikla yra tęstinės Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos vykdomos veiklos, kurios numatytos Švietimo įstatyme ir yra būtinos sąlygos ikimokyklinio ugdymo pažangai vykdyti, ir turi būti įgyvendinamos bet kuriuo atveju.

Alternatyvų variantų pasirinkimą riboja taip pat ir tai, kad Pažangos priemonės veiklos yra nustatytos 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programoje Lietuvai, Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane ir kituose dokumentuose:

- Pažangos priemonės veiklos atitinka Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane nurodytų Vyriausybės programos projekto Nr. 1.1 „Vyriausybės programos projektas – visiems prieinamas, kokybiškas ankstyvasis ugdymas“ veiksmus:
 - veiksmas Nr. 1.1.1. „Atlikti ikimokyklinio ugdymo infrastruktūros plėtros savivaldybėse vertinimą, nustatant esamos infrastruktūros pritaikymo ar naujos kūrimo galimybes ikimokyklinio ugdymo prieinamumui užtikrinti“ (*atitinka Pažangos priemonės veiklą Nr. 4*);
 - veiksmas Nr. 1.1.2. „Įgyvendinti priemones, kad į ikimokyklinį ugdymą būtų sėkmingai įtraukti vaikai iš socialinę riziką patiriančių šeimų ir / ar turintys specialiųjų ugdymosi poreikių“ (*atitinka Pažangos priemonės veiklą Nr. 1*);
 - veiksmas Nr. 1.1.3. „Atnaujinti ikimokyklinio ugdymo turinį, atsižvelgiant į naujausias mokslines žinias ir tyrimus, ypatingą dėmesį skiriant bendrųjų kompetencijų ugdymui, taikant amžiaus tarpsnį atitinkančius metodus, ir knygų skaitymo kultūros formą“ (*atitinka Pažangos priemonės veiklą Nr. 2*);
 - veiksmas Nr. 1.1.5. „Sukurti įrankius ankstyvajam vaiko poreikių įvertinimui ir nuoseklaus ir konstruktyvaus grįžtamojo ryšio apie vaiko ugdymą(si) ir individualią pažangą tėvams (globėjams) suteikimui, užtikrinant būtiną švietimo ir ugdymo(si) pagalbą“ (*atitinka Pažangos priemonės veiklą Nr. 2*);
 - veiksmas Nr. 1.1.6. „Sukurti įstaigų, vykdančių ikimokyklinio ugdymo programas, stiprinimo paketą, apimančią mokymąsi vieniems iš kitų (ang. *peer-learning*), ikimokyklinio ugdymo mokytojų kompetencijų atnaujinimą ir stiprinimą, aprūpinimą moderniomis darbo vietomis“ (*atitinka Pažangos priemonės veiklą Nr. 3*).
- Pažangos priemonės rodikliai prisideda prie Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane nurodytos I misijos (prioriteto) „Vienodos starto pozicijos visiems Lietuvos žmonėms“ rodiklio „Socialinę riziką patiriančiose šeimose gyvenančių vaikų nuo 3 metų iki privalomo ugdymo amžiaus, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programose, skaičius“.

3. Pažangos priemonės veiklos, finansuojamos IP lėšomis, atitinka IP uždaviniuose numatytas įgyvendinti veiklas:
 - uždavinio Nr. 4.2 veikla „Ankstinti privalomojo ugdymo pradžią, kad būtų užtikrintas spartesnis mokinių pasiekimų gerėjimas: kuriant šiuolaikišką ikimokyklinio ugdymo turinį bei tobulinant mokytojų (ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo) kvalifikaciją, diegiant naujus metodus ir teikiant rekomendacijas dėl ugdymo turinio pritaikymo jaunesnio amžiaus mokiniams. Skatinti ankstesnę ir didesnę įtrauktį į ikimokyklinį ugdymą kaimo vietovėse, numatant kompleksines priemones, didinant visuomenės ir bendruomenių įsitraukimą bei vykdant tėvų švietimą“ (*atitinka Pažangos priemonės veiklas Nr. 2*);
 - uždavinio Nr. 4.2 veikla „Pritraukti naujus švietimo specialistus ir sukurti pagalbos mokytojui ir mokiniui sistemą: skatinti mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, mokyklų vadovų ir kitų švietimo sistemai reikalingų įvairių sričių specialistų pritraukimą dirbti efektyviai veikiančiose mokyklose, tobulinti jų turimas ir suteikti naujas dalykines ir skaitmenines kompetencijas, skatinant nuolatinį mokymąsi ir mentorystę, skatinti švietimo įstaigų bendradarbiavimą ir gerosios praktikos sklaidą, gerinti pagalbos mokiniui sistemos veiksmingumą tokiu būdu ugdant kiekvieno vaiko kūrybiškumą, informatinį mąstymą, verslumą, finansinį ir skaitmeninį raštingumą ir kitus gebėjimus; pritaikyti ugdymo turinį ir metodikas kokybiškam lanksčiam / nuotoliniam ugdymui vykdyti“ (*atitinka Pažangos priemonės veiklas Nr. 3*);
 - uždavinio Nr. 4.3 veiklos „Pagerinti švietimo įtrauktį asmenims, patiriantiems atskirtį ar socialines rizikas, dėl kurių kyla grėsmė patirti socialinę atskirtį, suteikti švietimo pagalbą bei koordinuotai teikiamas paslaugas (įskaitant ir sveikatos priežiūros paslaugas“, „Užtikrinant vienodas starto švietime galimybes, padidinti ikimokyklinio ugdymo ir visos dienos mokyklos prieinamas paslaugas asmenims, patiriantiems atskirtį ar socialines rizikas, dėl kurių kyla grėsmė patirti socialinę atskirtį“ ir „Ikimokyklinio (įskaitant privalomąjį) ir priešmokyklinio ugdymo užtikrinimas socialinę atskirtį, skurdą ar socialines rizikas, dėl kurių kyla grėsmė patirti socialinę atskirtį, patiriantiems vaikams (Vaiko garantijų sistemos įgyvendinimas bei tėvų (globėjų) ir ugdymo įstaigų vykdančių ikimokyklinio ir / ar priešmokyklinio ugdymo programas personalo neformalus švietimas)“ (*atitinka Pažangos priemonės veiklą Nr. 1*).
1. Pažangos priemonės veikla Nr. 1 ir joje numatytos vykdyti veiklos atitinka 2021 m. birželio 14 d. Europos Sąjungos Tarybos rekomendacijoje (ES) 2021/1004 nurodytus Europos vaiko garantijų sistemos pagrindinius nuostatus. Atitinkamai Jungtinių Tautų vaikų fondas (UNICEF) kartu su Viešosios politikos ir vadybos institutu atliko Europos vaiko garantijos sistemos įgyvendinimo giluminę analizę Lietuvoje, kurioje nurodė, kad nemokama ir veiksminga galimybė pažeidžiamiems vaikams naudotis aukštos kokybės vaikų ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugomis yra vienas svarbiausių elementų siekiant užtikrinti vaikų lygybę tolimesniais raidos etapais ir akademinuose pasiekimuose bei siekiant užtikrinti visų vaikų saugumą.
2. 2019 m. gegužės 22 d. buvo patvirtinta Europos Sąjungos tarybos rekomendacija dėl kokybiškų ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemų. Rekomendacijoje nurodyta, kad 2014 m. paskelbtas pasiūlymas dėl pagrindinių kokybės sistemos principų buvo pirmas Europos ekspertų iš 25 šalių dokumentas dėl ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros kokybės. Jame išdėstyti teiginiai grindžiami penkiais aspektais: prieinamumas, darbuotojai, ugdymo programa, stebėsena ir vertinimas, valdymas ir finansavimas. Užtikrinant paslaugų kokybę, visi penki kokybės sistemos aspektai turi veikti kaip darni sistema. Atsižvelgiant į tai, kad pažangos priemonės veiklos apima didžiąją dalį kokybės aspektų, veiklos negali būti įgyvendinamos atskirai:
 - Pažangos priemonės veikla Nr. 1 ir Nr. 4 prisideda prie prieinamumo didinimo komponento;
 - Pažangos priemonės veikla Nr. 3 ir Nr. 4 prisideda prie valdymo ir finansavimo komponento stiprinimo;
 - Pažangos priemonės veiklos Nr. 2 ir Nr. 3 prisideda prie darbuotojų ir ugdymo programų tobulinimo komponentų.

Įvertinus anksčiau pateiktą informaciją, galima daryti tokias išvadas:

- nėra tikslinga nagrinėti Pažangos priemonės alternatyvas, kadangi visos Pažangos priemonės veiklos atitinka veiksmus, numatytus Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane (išimtis dėl alternatyvų vertinimo vadovaujantis Strateginio valdymo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292 „Dėl Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymo, Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymo 4 straipsnio 3 ir 5 dalių, 7 straipsnio 1 ir 4 dalių ir Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 14¹ straipsnio 3 dalies įgyvendinimo“ 81.2 p.);
- nėra tikslinga nagrinėti alternatyvų pasirenkant skirtingas veiklų kombinacijas, kadangi visos Pažangos priemonės veiklos apima pagrindinius ikimokyklinio ugdymo sistemos kokybės gerinimo principus, turi sudaryti vieningą sistemą ir negali būti įgyvendinamos atskirai;
- nėra tikslinga nagrinėti alternatyvų, kadangi Pažangos priemonėje Nr. 1 numatoma finansuoti visas socialinę riziką patiriančiose šeimose augančių vaikų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo išlaidas, o atsisakant dalies išlaidų, gali būti nepasiektas siektinas rezultatas – ikimokyklinio ugdymo vaikų, lankančių ikimokyklinę įstaigą ne trumpiau kaip 6 mėnesius, rezultatas. Be to, remiantis Europos vaiko garantijos iniciatyvos tikslu – užtikrinti nemokamą ikimokyklinį

ugdymą socialiai pažeidžiamoms šeimoms, šios priemonės kitoks planavimas praktiškai neįmanomas, nediskriminuojant dalies vaikų, esančių toje pačioje tikslinėje grupėje, kuriems teisės aktų tvarka nėra kompensuojamos ir / ar teikiamos ugdymo, maitinimo ir pavežėjimo paslaugos;

- nėra tikslinga nagrinėti alternatyvų atskirose Pažangos priemonės veiklose Nr. 2 ir Nr. 3 pagal numatomas veiklų rūšis, kadangi konkrečios tematinės sritys, kurioms bus teikiamas prioritetas skiriant finansavimą (atitinkamai ir išlaidos), Pažangos priemonės rengimo metu nėra žinomos. Konkrečios veiklos ir tinkamos finansuoti išlaidos bus nustatytos projektų finansavimo sąlygų aprašuose atsižvelgiant į Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos pasirinktas ir patvirtintas tematinės sritys;
- nėra tikslinga nagrinėti alternatyvas pagal dalyvaujančių veiklose asmenų skaičių ir skirtingas tikslines grupes, kadangi visi Pažangos priemonės veiklų rodikliai yra nustatyti ŠPP plane, taip pat šie rodikliai yra sudėtiniai ir vieninteliai, kurie prisideda prie Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane ir IP nustatytų rodiklių.

Įvertinus esamą situaciją, veikloms, kurios finansuojamos IP lėšomis, nagrinėjama tik viena alternatyva.

ANTRASIS SKIRSNIS

PLĖTROS PROGRAMOS PAŽANGOS PRIEMONĖS GERIAUSIOS ALTERNATYVOS PASIRINKIMAS

Alternatyvos nauda skaičiuojama taikant sąnaudų ir naudos analizę (toliau – SNA). Alternatyva įvertinta pagal ekonominės naudos ir išlaidų santykį (toliau – ENIS) bei ekonominę grynąją dabartinę vertę (toliau – EGDV). Skaičiavimai atlikti naudojant skaičiuoklę, pasirenkant veiksmingumo analizės principą bei taikant 20 metų ataskaitinio laikotarpio trukmę.

Vertinant priemonės socialinį-ekonominį poveikį buvo pasirinktas ekonominės naudos komponentas „*Pasiryžimas sumokėti už padidėjusį ikimokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumą ir pagerėjusią kokybę*“, kadangi Pažangos priemonė skirta ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybei ir prieinamumui pagerinti.

Atlikus analizę, apskaičiuoti tokie rodikliai:

- ENIS – 6,86;
- EGDV – 192.491.611,00.

ⁱ Giluminė Europos Vaiko garantijos taikymo analizė Lietuvoje. Analizė. *Unicef*. 2022. Prieiga per internetą: <https://www.unicef.org/eca/media/19621/file/Deep%20dive%20Lithuania%20main%20report%20EN.pdf>.

ⁱⁱ Komisijos komunikatas Europos parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui. ES vaiko teisių strategija. Briuselis, 2021-03-24 (Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/DOC/?uri=CELEX:52021DC0142&from=en>).